

ภาพที่ 21 ไก่ลูกผสมสามสายเกิดจากการผสมระหว่างแม่ไก่ลูกผสมพันธุ์โรด x บาร์ ผสมกับพ่อไก่พันธุ์พื้นเมือง (โรด x บาร์) x ไก่บ้าน

ภาพที่ 22 ฝูงเป็ดเทศเลี้ยงแบบขังคอก

ภาพที่ 23 ไก่พันธุ์ไข่มุกผสมทางการค้า (เพศเมีย) ซึ่งสามารถแยกเพศได้ตั้งแต่แรกเกิดโดยดูจากสีขน สีแดงเป็นเพศเมีย สีขาวเป็นเพศผู้ ไก่เพศผู้จะถูกนำไปจำหน่ายเป็นไก่เนื้อเกรดซี หรือไก่ซี

ภาพที่ 24 ไก่พันธุ์เนื้อเกรดซี (ไก่ซี) หรือไก่ไข่มุกผสม เพศผู้ ที่มีผู้นำมาเลี้ยงเป็นไก่พื้นเมืองปลอม ผลิตเป็นไก่ย่าง ขายตามสถานีรถโดยสารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ภาพที่ 25 ไก่ลูกผสมพันธุ์ไข่มุกที่ 2 (F2) เพศเมีย เกิดจากการผสมระหว่างไก่ลูกผสมพันธุ์ไข่มุกผู้และเพศเมีย จะมีสีหลากหลายไม่สามารถแยกเพศได้เมื่อแรกเกิด อาจจะนำมาผลิตเพื่อขายเป็นไก่เนื้อแทนไก่บ้านได้

ประชากรโกพื้นเมืองในภาคใต้ตอนล่าง

จากการเก็บข้อมูลทั้งทางด้านประชากรโกพื้นเมือง แยกตามสายพันธุ์ รวมทั้งการให้ผลผลิตทั้งด้านการเจริญเติบโตและด้านการสืบพันธุ์ของโกพื้นเมืองพันธุ์ต่างๆ แสดงไว้ในตารางที่ 1 และ 2

พบว่าใน 7 จังหวัดภาคใต้มีการเลี้ยงโกพื้นเมืองในช่วงเวลาที่สำรวจ ประมาณ 3,247,883 ล้านตัว ส่วนใหญ่เป็นโนเมืองรูปทรงโกขน 2,853,458 ตัว (87.86%) มาเป็นโกคอลลอน 181,473 ตัว (5.59%) โกเบตง 22,786 ตัว (0.70%) และโกเก้าซัง 14,572 ตัว (0.45%) นอกนั้นเป็นโกพันธุ์ลูกผสม 175,594 ตัว (5.41%) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าโกบ้านรูปทรงโกขนมีความสำคัญต่อเกษตรกรในชนบทเป็นลำดับแรก ดังนั้นในการศึกษาระยะต่อไปจะทำการศึกษาเฉพาะโกพื้นเมืองรูปทรงโกขน ส่วนโกคอลลอน โกเบตง จะทำการศึกษาในระบบต่อไป

ตารางที่ 1 แสดงประชากรโกพื้นเมืองแยกตามสายพันธุ์ ในภาคใต้ตอนล่าง (เขต 9) แยกเป็นรายจังหวัด (สรุปเมื่อ 6 มีนาคม 2544)

จังหวัด	พันธุ์โกพื้นเมือง					รวม	เบ็ดเตล็ด
	โกบ้าน	โกเบตง	โกเก้าซัง	โกคอลลอน	โกลูกผสม		
สงขลา*	603,228	2,350	370	4,515	15,613	626,076	82,567
พัทลุง	505,430	507	1,201	141,286	128,485	776,909	84,438
สตูล	212,824	7,026	4,954	8,064	7,083	239,951	54,382
ปัตตานี*	294,620	3,512	1,083	4,128	10,803	314,146	90,416
ยะลา	645,809	9,185	6,716	23,430	3,144	688,284	95,466
นราธิวาส	214,702	206	6	-	8,966	223,880	50,573
ตรัง	376,845	-	242	50	1,500	378,637	12,377
รวม	2,853,458	22,786	14,572	181,473	175,594	3,247,883	470,219
%	87.86	0.70	0.45	5.59	5.41	100	-

หมายเหตุ *จังหวัดสงขลาไม่มีข้อมูลของ อ.กระเสลีนธ์ และ อ.ระโนด

จังหวัดปัตตานีไม่มีข้อมูลของ อ.โคกโพธิ์ และ อ.ไม้แก่น

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนประชากรและคุณสมบัติทางการสืบพันธุ์ของสัตว์ปีกพื้นเมือง

		ไก่บ้าน	ไก่คอลอน	ไก่เบตง	ไก่เก้าซึ้ง	ไก่ลูกผสม	เบ็ดเตต
ประชากร (ตัว)		2,853,458	181,473	22,786	14,572	175,594	470,219
คิดเป็นร้อยละของไก่ทั้งหมด		87.86	5.59	0.74	0.45	5.41	-
อายุเมื่อวัยเจริญพันธุ์ (เดือน)	เพศผู้	6.84±0.64	7.06±0.88	7.31±1.22	9.11±3.07	6.66	7.63±1.21
	เพศเมีย	5.97±0.68	6.11±1.39	6.47±1.09	8.20±2.80	5.68	6.83±0.75
น้ำหนักเมื่อวัยเจริญพันธุ์ (กก.)	เพศผู้	2.26±0.35	2.35±0.52	2.53±0.22	3.38±1.08	2.91	2.91±0.54
	เพศเมีย	1.77±0.27	1.94±0.36	0.27±0.17	2.71±1.00	2.31	2.31±0.29
น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ (กก.)	เพศผู้	2.71±0.26	3.03±0.29	3.44±0.35	4.23±0.71	3.93	3.93±0.59
	เพศเมีย	2.10±0.16	2.52±0.38	2.65±0.20	3.31±0.88	2.78	2.87±0.35
จำนวนไข่ต่อครั้ง (ฟอง)		12.69±1.25	12.44±0.85	12.15±1.51	12.50±2.76	15.32	15.32±1.82
จำนวนลูกฟักออก (ตัว)		10.36±0.84	10.73±1.08	10.75±1.21	11.00±1.69	13.36	13.36±1.78
จำนวนลูกไก่ต่อครอกเมื่อหย่าแม่ (ตัว)		8.72±1.00	9.47±1.43	9.07±1.45	9.40±1.34	11.33	11.33±1.58
%การฟักออกเป็นตัวต่อจำนวนไข่ฟัก		81.92±6.08	86.17±6.24	88.85±8.98	89.18±7.71	87.11	87.11±6.56
%การอยู่รอดเมื่อหย่าแม่		80.52±4.56	87.90±5.79	84.23±5.53	85.60±2.29	84.63	84.63±5.09

ผลการศึกษาลักษณะฝูงของไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในภาคใต้ตอนล่าง

เพื่อให้ทราบถึงลักษณะฝูงของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรจึงทำการสำรวจโดยการตอบแบบสอบถาม

ผลจากเกษตรกร อ.บางแก้ว มีเกษตรกรที่เลี้ยงไก่จำนวน 2,019 คน มีไก่พื้นเมืองทั้งสิ้น 41,643 ตัว การสำรวจครั้งนี้ทำการสำรวจโดยการสุ่มเกษตรกร จำนวน 212 ราย ที่สำรวจ 4,446 ตัว ผลการสำรวจแสดงในตารางที่ 1

ชนิดสัตว์	จำนวน	%	จำนวนไก่/เกษตรกร 1 คน (ตัว)
พ่อพันธุ์	213	4.79	1.00
แม่พันธุ์	640	14.40	3.00
ไกรุ่น	946	21.27	4.46
ไก่เล็ก	2,647	59.54	12.48
รวม	4,446	100	20.97

จากตารางที่ 1 พบว่า จำนวนเกษตรกรที่สุ่มสำรวจและจำนวนไก่พื้นเมืองในกลุ่มที่สุ่มสำรวจเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรและจำนวนไก่พื้นเมืองที่เลี้ยงทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 10.5 และ 10.67 ซึ่งใกล้เคียงกัน จึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ และเมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ พบว่า เกษตรกร 1 ราย เลี้ยงไก่ประมาณ 20.97 ตัว โดยเลี้ยงเฉลี่ยไก่เป็นฝูงผสมพันธุ์เกษตรกรแต่ละคนจะมีไกดังนี้

พ่อพันธุ์	1	ตัว
แม่พันธุ์	3	ตัว
ไกรุ่น (3-5 เดือน)	5	ตัว
ไก่เล็ก (3 เดือน)	12	ตัว

การใช้ตู้ฟักไข่ ในไก่พื้นเมือง

จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เกือบทั้งหมดไม่เคยใช้ตู้ฟักไข่ในการฟักไข่ การฟักไข่ทำโดยการใช้แม่ไก่ฟักกกไข่ที่แม่ไก่ให้ครั้งละ 10-15 ฟอง

สาเหตุเนื่องจาก

การใช้ตู้ฟักไข่จำเป็นต้องซื้อหามาในราคาแพง (ตู้ขนาด 144 ฟอง ราคามากกว่า 2,000 บาท และจำเป็นต้องใช้ไฟฟ้าตลอดเวลา และต้องมีภาระมาจัดการตู้ฟัก อาทิ กลับไข่ฟักทุกวันๆละ อย่างน้อย 8

ครั้ง รมควันฆ่าเชื้อ นำไข่เข้าฟัก นำไข่ออกจากตู้ฟักเป็นวันต้องใช้เวลาและความรู้ทางเทคนิคมาก จึงจะประสบความสำเร็จได้ ทำให้ไม่คุ้มค่า

กรมปศุสัตว์เคยมีโครงการที่จะให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีตู้ฟักไข่โดยให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิตไก่พื้นเมืองทางกรมฯ สนับสนุนตู้ฟักไข่ ขนาด 144 ฟอง หรือ 288 ฟอง ปรากฏว่าไม่ได้ผลเนื่องจาก

- (1) ตู้ฟักไข่ยังเป็นแบบที่มีปัญหาไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (2) เกษตรกรไม่มีความรู้ในการใช้ตู้ฟักไข่และการฟักไข่อย่างเพียงพอที่จะใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ได้รับการพัฒนาความรู้ก่อน
- (3) การจัดการยากและความไม่มั่นคงของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ ไฟฟ้าไม่มั่นคง การฟักไข่ที่จะต้องทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ทำให้เกิดความบกพร่องเสียหาย ไม่สามารถใช้งานอย่างได้ผล

(4) การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อใช้งานตู้ฟักร่วมกันย่อมมีปัญหาในการจัดการและผู้รับผิดชอบ ดังนั้นในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองซึ่งเป็นงานที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรยั่งยืน การใช้แม่ไก่ฟักเพื่อผลิตลูกไก่ตามธรรมชาติอย่างดั้งเดิมมีความเหมาะสม จัดการง่ายและได้ผลดี การพัฒนาด้านการเพิ่มผลผลิตลูกไก่น่าจะพิจารณาด้านพันธุ์สัตว์ที่เหมาะสมกับชนบทและปรับปรุงวิธีการจัดการฟักไข่ให้แม่ไก่ให้ไข่และฟักไข่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปรับปรุงพันธุ์ไก่ที่ให้ไข่ต่อครั้งเพิ่มขึ้น และคัดเลือกเฉพาะแม่ไก่ที่ฟักลูกเก่ง เลี้ยงลูกเก่งไว้ทำพันธุ์

ราคาไก่พื้นเมืองและไก่พื้นเมืองขุน

จากการศึกษาด้านราคาของไก่พื้นเมืองที่พ่อค้าไปรับซื้อจากเกษตรกรชนบท แล้วนำมาขุนให้มีคุณภาพซากดีขึ้นแล้ว จึงนำไปขายให้ร้านข้าวมันไก่ในเขตอำเภอหาดใหญ่ พบว่า ราคาไก่พื้นเมืองอยู่ระหว่าง 45-60 บาท/กก. แต่เมื่อนำมาขุนให้อ้วนแล้วขายจะได้ราคาเพิ่มขึ้นเป็น 60-70 บาท/กก. โดยเฉลี่ยราคาไก่ขุนจะสูงกว่าไก่บ้านทั่วไป กก.ละ 10-20 บาท ราคาไก่ทั้งตัวของไก่พื้นเมืองและไก่พื้นเมืองขุนระหว่างปี 2541-2547 แสดงในตารางที่ 4 และ 5

ตารางที่ 4 แสดงราคาไก่บ้านจากหมู่บ้าน (ไม่ตอน) และราคาไก่บ้านขุนระหว่างปี 2541 - 2547 แยกตามรายเดือน

ปี พ.ศ.	ชนิดไก่	มค.	กพ.	มีค.	เมย.	พค.	มิย.	กค.	สค.	กย.	ตค.	พย.	ธค.	เฉลี่ย
2541	ไก่บ้าน	50	50	50	50	45	45	45	45	45	45	45	45	
	ไก่ขุน	65	65	65	65	60	60	60	60	62	62	62	62	
2542	ไก่บ้าน	50	50	50	50	45	45	45	45	45	45	45	45	
	ไก่ขุน	65	65	65	65	60	60	60	60	62	62	62	62	
2543	ไก่บ้าน	50	50	50	50	45	45	45	45	45	45	45	45	
	ไก่ขุน	70	70	70	70	65	65	65	65	65	65	65	65	
2544	ไก่บ้าน	60	60	60	60	55	55	55	55	55	55	55	55	
	ไก่ขุน	70	70	70	70	65	65	65	65	65	65	65	65	
2545	ไก่บ้าน	60	60	60	60	55	55	55	55	55	55	55	55	
	ไก่ขุน	70	70	70	70	65	65	65	65	65	65	65	65	
2546	ไก่บ้าน	60	60	60	60	55	55	55	55	55	55	55	55	
	ไก่ขุน	70	70	70	70	65	65	65	65	65	65	65	65	
2547	ไก่บ้าน	60	60	60	60	55	55	55	55	60	60	60	60	
	ไก่ขุน	70	70	70	70	65	65	65	65	70	70	70	70	
เฉลี่ย	ไก่บ้าน													
	ไก่ขุน													

หมายเหตุ - ราคาไก่พื้นเมืองตอนขึ้นอยู่กับความต้องการของตลาดและต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองไม่ตอน แต่ละปีราคาไก่พื้นเมืองขึ้นลงตามฤดูกาลและตลาดต้องการของตลาด

- ระยะเวลาตั้งแต่เดือน มค.-เมย. ราคาไก่พื้นเมืองตอนจะแพง เพราะเป็นช่วงฤดูกาลที่มีเทศกาลต่างๆ มาก เช่น ปีใหม่
- พค.-สค. ราคาไก่พื้นเมืองตอนจะต่ำลงเพราะเทศกาลต่างๆ ไม่มี ลูกไก่ที่เกิตตันปีจะเลี้ยงรอดมาก ทำให้ไก่พื้นเมืองล้นตลาด
- กย.-ธค. ราคาไก่พื้นเมืองตอนสูงขึ้น พอติดกับความต้องการของตลาด และไก่พื้นเมืองก็ไม่ล้นตลาด

- ราคาไก่พื้นเมืองไม่ตอนในช่วงปี 2541-2543 เศรษฐกิจไม่ดี ราคาข้าวเปลือกถูก ปลายข้าวราคาถูก รำข้าวถูกอาหารสัตว์ราคาถูก

- ปี พ.ศ. 2544-2546 เศรษฐกิจเริ่มดี ราคาข้าวแพงขึ้น รำข้าว ปลายข้าว แพงขึ้น ซึ่งนำมาเลี้ยงไก่พื้นเมืองทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ราคาไก่จึงสูงขึ้น

- ปี พ.ศ. 2547 ประชากรเลี้ยงไก่พื้นเมืองน้อยลง ขณะที่รำข้าว ปลายข้าว ข้าวเปลือกมีราคาแพง และประสบปัญหา เรื่องใช้หัวดินก ผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองกลัวขายไม่ได้

สรุป

1. ไม้พื้นเมืองที่นิยมเลี้ยงในภาคใต้มี 4 สายพันธุ์ คือ ไม้บ้าน (ไม้กู่) ไม้คอล่อน ไม้เบตง ไม้แก้ว ซึ่ง นอกนั้นเป็นไม้ลูกผสม จำนวนรวมทั้งสิ้น 3,247,883 ตัว ไม้บ้านมีการเลี้ยงมากเป็นอันดับ 1 คือ มีการเลี้ยงถึง 87.86 ไม้คอล่อนมีการเลี้ยงร้อยละ 5-59 ส่วนไม้เบตงและไม้แก้วซึ่งมีการเลี้ยงเพียงร้อยละ 0.70 และ 0.45 ตามลำดับ

2. เกษตรกรที่เลี้ยงไม้พื้นเมืองจะเลี้ยงเป็นฝูงโดยในฝูงจะมีพ่อพันธุ์ 1 ตัว แม่พันธุ์ 3 ตัว ไม้รุ่น 5 ตัว และไม้เล็ก 12 ตัว

3. เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใช้เทคโนโลยีการเลี้ยงไม้พื้นเมือง

4. การตลาดและราคาไม้พื้นเมืองขึ้นอยู่กับฤดูกาล ช่วงระหว่างเดือน ม.ค.-เม.ย. ไม้มีราคาแพง เนื่องจากมีงานเทศกาลมากความต้องการสูง ช่วงเดือน พ.ค.-ส.ค. ราคาถูกลงเพราะใกล้ตลาดเนื่องจากไม่มีเทศกาลและไม้ที่เกิดช่วงเดือนมกราคมเลี้ยงรอดมาก ส่วนในช่วงระหว่างเดือน ก.ย.-ธ.ค. จำนวนไม้ใกล้เคียงกับความต้องการของตลาดราคาปานกลาง

เอกสารอ้างอิง

กนก ผลรักษ์. 2528. การปรับปรุงการเลี้ยงไม้ในระดับหมู่บ้าน รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กองส่งเสริมปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์. ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์. การเลี้ยงและการควบคุมโรคไม้พื้นเมือง. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด กรุงเทพมหานคร.

จรัญ จันทลักษณ์. 2547. ไม้ไทยปรับปรุงอย่างไรจึงจะไม่ทำลาย. วารสารสัตวบาล. ปีที่ 14 ฉบับที่ 69 ต.ค.-ธ.ค. 47 หน้า 7-18.

เพิ่มศักดิ์ ศิริวรรณ. 2546. แนวทางพัฒนาการเลี้ยงไม้พื้นเมืองในระบบการค้า. วารสารสัตวบาล. ปีที่ 13 ฉบับที่ 63. เม.ย.-ม.ย. 2546.

สมศักดิ์ วิเวกสุกงาม (บรรณาธิการ). ไม่ปรากฏ พศ.ที่พิมพ์. ไม้บ้านไม้ชน.

สวัสดิ์ ธรรมบุตร และวนิดา กำเนิดเพ็ชร์. 2542. การอนุรักษ์และพัฒนาไม้พื้นเมืองของกรมปศุสัตว์. กรมปศุสัตว์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (โครงการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพด้านปศุสัตว์ 2542-2546) หน้า 47-65.

สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไม้พื้นเมืองไทย. 2541. อุดมทัศน์ไม้ไทย. ภาควิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต. ปทุมธานี.

สมาคมอนุรักษ์และพัฒนาไม้พื้นเมืองไทย. 2546. ไม้พื้นเมืองสายพันธุ์ไทย. (ถ่ายเอกสาร)

- อภิชัย รัตนวราหะ. 2536. การเลี้ยงไก่พื้นเมืองกับระบบการเกษตรของไทย. วารสารสัตวบาล ปีที่ 3 ฉบับที่ 13 มค.-กพ. 46 หน้า 11-58.
- อภิชัย รัตนวราหะ. 2539. ไก่พื้นเมืองกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. ในหนังสือ "การพัฒนาปศุสัตว์ไทยจากกิ่งพุทธกาลถึงยุคโลกการวิวัฒน์" สมาคมสัตวบาลแห่งประเทศไทย. หน้า 229-248.
- อภิชัย รัตนวราหะ. 2541. ไก่พื้นเมือง สัตว์เศรษฐกิจสำหรับชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2 บ.พิมพ์นครทรัพย์ตั้งเซ็นเตอร์ จำกัด. จตุจักร กทม.